

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14
The 14th STOU National Research Conference

การส่งเสริมการผลิตกล้วยหอมทองคุณภาพเพื่อการส่งออกของสมาชิกแปลงใหญ่ในจังหวัดบึงกาฬ

An Extension of Quality Gros Michel Banana Production for Export by
Collaborative Farm Members in Bueng Kan Province

ชินานันท์ อายยาทา (Chinanant Ajyatha)¹ สุนันท์ สีสังข์ (Sunan Seesang)²

พลสรารณ สรารณมย์ (Ponsaran Saranrom)³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษา 1) ข้อมูลส่วนบุคคล สภาพทางสังคม และเศรษฐกิจของสมาชิกแปลงใหญ่กล้วยหอมทอง 2) ความรู้ของสมาชิกแปลงใหญ่เกี่ยวกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับกล้วยหอมทอง 3) การปฏิบัติของสมาชิกแปลงใหญ่เกี่ยวกับการผลิตกล้วยหอมทองคุณภาพเพื่อการส่งออก 4) ปัญหาและความต้องการของสมาชิกแปลงใหญ่เกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตกล้วยหอมทองคุณภาพเพื่อการส่งออก และ 5) แนวทางการส่งเสริมการผลิตกล้วยหอมทองคุณภาพเพื่อการส่งออกแก่สมาชิกแปลงใหญ่ การวิจัยครั้งนี้ประชากรที่ทำการวิจัย คือ สมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่กล้วยหอมทองของจังหวัดบึงกาฬ ที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกรปี 2565/2566 จำนวน 89 ราย เก็บข้อมูลประชากรทั้งหมด โดยใช้แบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน นอกจากนี้มีการใช้การวิเคราะห์ปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก ผลการวิจัยพบว่า 1) สมาชิกแปลงใหญ่เป็นเพศชาย อายุเฉลี่ย 56.36 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษา มีขนาดพื้นที่ถือครองทางการเกษตรเฉลี่ย 14.78 ไร่ เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ มีขนาดพื้นที่การปลูกกล้วยหอมทองเฉลี่ย 3.59 ไร่ รายได้ครัวเรือนเฉลี่ย 415,392.13 บาท/ปี รายได้จากการขายกล้วยหอมเฉลี่ย 326,673.60 บาท/ปี และรายได้นอกภาคการเกษตรเฉลี่ย 56,175.06 บาท บาท/ปี จำนวนแรงงานในครัวเรือน 2 คน 2) สมาชิกแปลงใหญ่ส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับกล้วยหอมทองในเรื่อง วัตถุประสงค์รายทางการเกษตร การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว การเก็บรวบรวมและการขนย้ายผลิตผล และสุขภาพและการให้ความรู้แก่ผู้ปฏิบัติ แต่ยังมีความรู้ไม่ถูกต้องในเรื่อง แหล่งน้ำ พื้นที่เพาะปลูก และการบันทึกข้อมูล 3) สมาชิกแปลงใหญ่มีการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีนาน ๆ ครั้ง ในเรื่องการไม่ใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร การจัดการน้ำเสียที่เกิดขึ้นจากการใช้งาน การจัดทำประวัติการใช้ที่ดินย้อนหลัง และการเก็บตัวอย่างน้ำ 4) สมาชิกแปลงใหญ่มีปัญหาในระดับน้อยถึงปานกลางเกือบทุกประเด็น ยกเว้น เรื่องโรคและแมลงศัตรูทำลายมีปัญหายอยู่ในระดับมาก มีความต้องการระดับมากและมากที่สุดในทุกประเด็น 5) แนวทางการส่งเสริมการผลิตกล้วยหอมทองคุณภาพเพื่อการส่งออก ประกอบด้วย การใช้พันธุ์คุณภาพดี การปฏิบัติตามมาตรฐาน GAP การใช้สารชีวภัณฑ์และวิธีการป้องกันและกำจัดศัตรูพืชแบบผสมผสาน การจัดหาแหล่งเงินทุนและปัจจัยการผลิต การพัฒนาผลิตภัณฑ์แปรรูปและการสร้างแบรนด์ และการตลาดออนไลน์

คำสำคัญ การผลิตกล้วยหอมทองคุณภาพ การส่งเสริม การส่งออก เกษตรแปลงใหญ่ การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

¹ นักศึกษาหลักสูตรเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช Apisitt@kkumail.com

² รองศาสตราจารย์ ดร. ประจำสาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช sunan.see@stou.ac.th

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประจำสาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ponsaran.sar@stou.ac.th

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14

The 14th STOU National Research Conference

Abstract

The objectives of this research were to study (1) personal and socio-economic characteristic of collaborative farm members, (2) knowledge of Good Agricultural Practice (GAP), (3) practice on quality Gros Michel banana production for export, (4) problems and needs in an extension of quality Gros Michel banana production for export, and (5) an extension guideline of quality Gros Michel banana production for export to collaborative farm members. The research population were 89 collaborative farm members in Bueng Kan Province who produced Gros Michel banana. The data were collected from all population by using structured interview and analyzed to determine by frequency, percentage, minimum value, maximum value, mean, standard deviation, and ranking, SWOT analysis was also applied. The research findings showed that (1) collaborative farm members were average 56.36 years old and most of them finished primary education. They owned average of 14.78 rai of total farmland and 3.59 rai of Gros Michel banana plantation. They had average of 3.62 family labors for earning averages of annual household, selling Gros Michel banana, and non-farm incomes were 415,392.13, 326,673.60 baht, and 56,175.06 baht respectively. (2) Most of collaborative farm members had good knowledge of GAP for Gros Michel banana in the following aspects: hazardous agricultural substance, harvest and post-harvest, product collection and transportation, and human hygiene and knowledge of farmers, however they had incorreced answers of water source, planting area, and recording. (3) The practice of collaborative farm members for producing quality Gros Michel banana for export, they always performed in less than 60 percent GAP knowledge, on the use of water from any source for growing Gros Michel banana, data recording does not need to be separated by season, and water flowing through animal pens can be used for Gros Michel banana. (4) They had problems at a little and least levels, except for significant problems related to diseases and pests. While their needs at high and highest levels in all aspects. (5) An extension guideline of quality Gros Michel banana production should be quality variety, GAP practice, bio-substance and integrated pest control utilization, capital and production input, product development and branding, and online marketing.

Keywords: Quality Gros Michel banana production, Export, Collaborative farm, Good Agricultural Practices (GAP)

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14 The 14th STOU National Research Conference

บทนำ

กล้วยหอมทองเป็นผลไม้ที่เป็นที่รู้จักและนิยมบริโภคในประเทศไทยมาอย่างยาวนาน เนื่องจากสามารถปลูกได้ทั่วทุกภาคของประเทศ อีกทั้งยังเป็นพืชที่มีศักยภาพในการพัฒนาเพื่อการส่งออก โดยเฉพาะตลาดหลักอย่างประเทศญี่ปุ่นและจีน เนื่องจากกล้วยหอมทองมีลักษณะผลที่สวยงาม รสชาติหวานอร่อย มีคุณค่าทางโภชนาการสูงและให้พลังงานดี อีกทั้งสามารถผลิตและให้ผลผลิตได้ตลอดทั้งปี ความต้องการกล้วยหอมทองในตลาดทั้งในและต่างประเทศยังคงเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง สถานการณ์โลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว รวมถึงการขยายตัวของชุมชนเมือง โครงสร้างประชากรที่เข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์ และภาวะเศรษฐกิจที่ชะลอตัวจากการระบาดของโรคโควิด-19 ล้วนส่งผลให้เกิดความต้องการอาหารที่มีคุณภาพ สารอาหารครบถ้วน และราคาไม่สูง กล้วยหอมทองจึงกลายเป็นพืชทางเลือกที่สำคัญในอนาคตอันใกล้ เนื่องจากเกษตรกรไทยมีองค์ความรู้และความชำนาญในการปลูก อีกทั้งยังสามารถนำมาแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่าได้หลากหลายผลิตภัณฑ์ ทำให้เป็นที่นิยมในกลุ่มผู้บริโภคทั้งในและต่างประเทศ ส่งผลให้กล้วยหอมทองมีความสำคัญทางเศรษฐกิจและมีโอกาสเติบโตในอนาคต (กรมวิชาการเกษตร, 2565)

จังหวัดบึงกาฬมีการส่งเสริมการปลูกกล้วยหอมทอง ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2564 โดยเฉพาะในกลุ่มแปลงใหญ่กล้วยหอมทอง อำเภอโซ่พิสัย และกลุ่มแปลงใหญ่กล้วยหอมทอง B.K.77 ตำบลหนองหัวช้าง อำเภอพรเจริญ ซึ่งมีเกษตรกรผู้ปลูกกล้วยหอมทองที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกร รวม 89 ราย ในปี พ.ศ. 2566 มีพื้นที่ปลูกทั้งหมด 139 ไร่ (สำนักงานเกษตรจังหวัดบึงกาฬ, 2566) แต่ถึงแม้จะมีการสนับสนุนและส่งเสริมการปลูกกล้วยหอมทอง ยังคงมีความท้าทายหลายประการที่ทำให้การส่งออกและการพัฒนาคุณภาพยังไม่บรรลุผลอย่างเต็มที่ หนึ่งในปัญหาสำคัญคือ การผลิตยังไม่สามารถสอดคล้องกับความต้องการของตลาด และมาตรฐานการปฏิบัติตามแนวทางเกษตรที่ดี (GAP) ได้ทั้งหมด อีกทั้งยังมีโอกาสใช้ประโยชน์จากเส้นทางคมนาคมใหม่ เช่น รถไฟลาว - จีน ที่เชื่อมต่อระหว่างนครหลวงเวียงจันทน์และเมืองคุนหมิง ซึ่งช่วยเพิ่มประสิทธิภาพและช่วยลดต้นทุนการขนส่ง นอกจากนี้การส่งเสริมความรู้และการปฏิบัติที่เหมาะสมในการเพาะปลูก เช่น การจัดการความสดใหม่ของผลผลิต การควบคุมอุณหภูมิในการขนส่ง และการบรรจุหีบห่อที่เหมาะสมเพื่อรักษาคุณภาพ การวิจัยและส่งเสริมในด้านนี้จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง โดยจะต้องศึกษาแนวทางการพัฒนาให้ครอบคลุมทั้งกระบวนการผลิตตั้งแต่การเพาะปลูก การเก็บเกี่ยว ไปจนถึงการส่งออก เพื่อให้เกษตรกรสามารถผลิตกล้วยหอมทองที่มีคุณภาพ ได้รับการรับรองมาตรฐาน และเพิ่มโอกาสในการแข่งขันในตลาดต่างประเทศ

จากสถานการณ์ข้างต้น จึงต้องการศึกษาการส่งเสริมการผลิตกล้วยหอมทองของสมาชิกแปลงใหญ่ในจังหวัดบึงกาฬให้ได้มาตรฐานตามระบบการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) ซึ่งเป็นไปตามความต้องการของตลาดและมีความปลอดภัยต่อผู้บริโภค งานวิจัยนี้มีความสำคัญในการช่วยพัฒนาเกษตรกรให้สามารถผลิตกล้วยหอมทองคุณภาพสูงเพื่อการส่งออก นำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจ และแก้ปัญหาด้านคุณภาพสินค้าให้ตรงตามมาตรฐานที่ตลาดกำหนด

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาข้อมูลส่วนบุคคล สภาพทางสังคม และเศรษฐกิจของสมาชิกแปลงใหญ่กล้วยหอมทอง
2. เพื่อศึกษาความรู้ของสมาชิกแปลงใหญ่เกี่ยวกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับกล้วยหอมทอง
3. เพื่อศึกษาการปฏิบัติของสมาชิกแปลงใหญ่เกี่ยวกับการผลิตกล้วยหอมทองคุณภาพเพื่อการส่งออก

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14
The 14th STOU National Research Conference

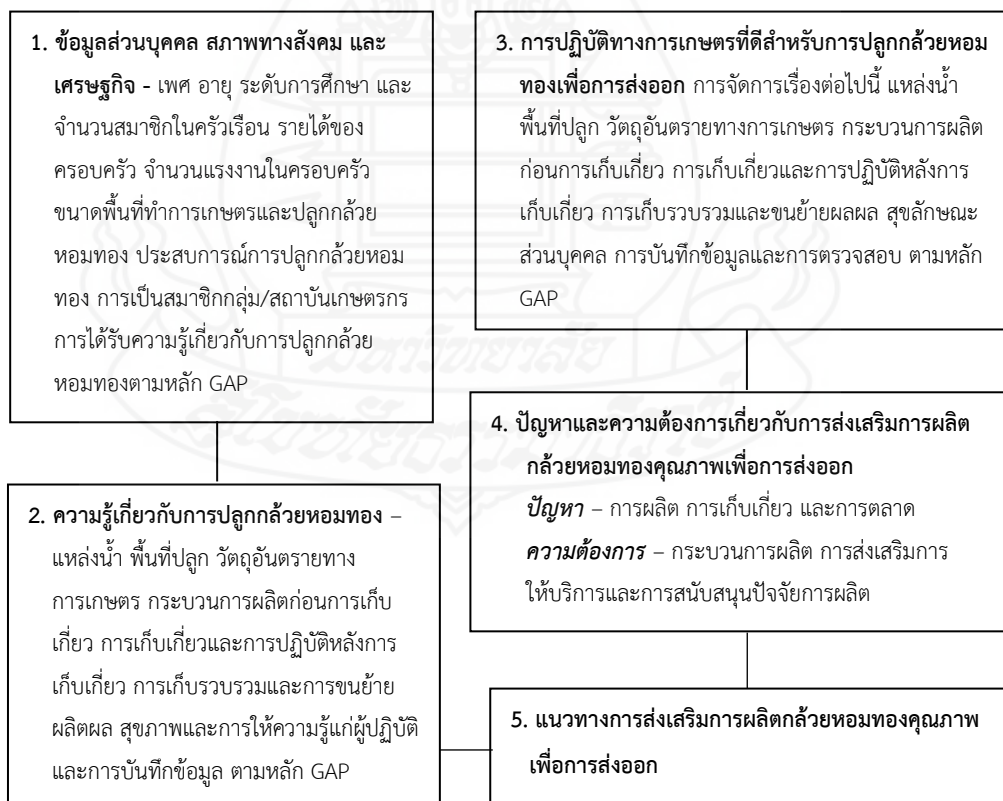
4. เพื่อศึกษาปัญหาและความต้องการของสมาชิกแปลงใหญ่เกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตกล้วยหอมทองคุณภาพเพื่อการส่งออก

5. เพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมการผลิตกล้วยหอมทองคุณภาพเพื่อการส่งออกแก่สมาชิกแปลงใหญ่

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ประชากรที่ทำการวิจัยครั้งนี้ คือ สมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่กล้วยหอมทองของจังหวัดบึงกาฬ ที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกรกับกรมส่งเสริมการเกษตร จำนวน 89 ราย เก็บข้อมูลจากประชากรทั้งหมด เครื่องมือ เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ประกอบด้วย 5 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล สภาพทางสังคม และเศรษฐกิจของสมาชิกแปลงใหญ่กล้วยหอมทอง ตอนที่ 2 ความรู้ของสมาชิกแปลงใหญ่เกี่ยวกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับกล้วยหอมทอง ตอนที่ 3 การปฏิบัติของสมาชิกแปลงใหญ่เกี่ยวกับการผลิตกล้วยหอมทองคุณภาพเพื่อการส่งออก ตอนที่ 4 ปัญหาและความต้องการของสมาชิกแปลงใหญ่เกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตกล้วยหอมทองคุณภาพเพื่อการส่งออก มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาเท่ากับ 0.905 และ 0.954 สถิติที่ใช้ในการวิจัยเพื่อค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสูงสุด และค่าต่ำสุด นอกจากนี้ ทำการวิเคราะห์ด้วย SWOT Analysis เพื่อหาแนวทางการส่งเสริมการผลิตกล้วยหอมทองคุณภาพเพื่อการส่งออกแก่สมาชิกแปลงใหญ่

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14
The 14th STOU National Research Conference

ผลการวิจัย

1. สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สังคม และเศรษฐกิจ สมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 56.36 ปี สถานภาพสมรส และการศึกษาระดับประถมศึกษา มีประสบการณ์การปลูกกล้วยหอมทองตามแนวทางการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) เฉลี่ย 2.12 ปี และประสบการณ์การปลูกเพื่อการส่งออกเฉลี่ย 1.74 ปี สมาชิกได้รับการอบรมเกี่ยวกับ GAP จากสำนักงานเกษตรจังหวัดและสำนักงานเกษตรอำเภอ รวมถึงการสนับสนุนข้อมูลและคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร เพื่อเสริมศักยภาพในการผลิตกล้วยหอมทองคุณภาพที่ตรงตามมาตรฐานการส่งออก มีแรงงานในการปลูกกล้วยหอมทองเฉลี่ย 2 คน ทั้งหมดเป็นแรงงานครอบครัวโดยไม่มีการจ้างแรงงาน พื้นที่ถือครองทางการเกษตรเฉลี่ย 14.78 ไร่ โดยสมาชิกมีกรรมสิทธิ์ในที่ดินทั้งหมด และมีพื้นที่ปลูกกล้วยหอมทองเฉลี่ย 3.59 ไร่ ซึ่งพื้นที่ปลูกกล้วยหอมทองตามมาตรฐาน GAP เฉลี่ย 3.49 ไร่ มีปริมาณผลผลิตกล้วยหอมทองเฉลี่ย 18,456.18 กิโลกรัมต่อปี มีปริมาณผลผลิตกล้วยหอมทองตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีเฉลี่ย 18,456.18 กิโลกรัมต่อปี มีปริมาณผลผลิตกล้วยหอมทองที่มีการขายเพื่อการส่งออกเฉลี่ย 126,919.66 กิโลกรัมต่อปี รายได้รวมของครัวเรือนเฉลี่ย 415,392.13 บาทต่อปี มีรายได้รวมนอกภาคการเกษตรเฉลี่ย 56,175.06 บาทต่อปี มีรายได้รวมจากการทำการเกษตรเฉลี่ย 359,215 บาทต่อปี มีรายได้จากการขายกล้วยหอมทองเฉลี่ย 326,673.60 บาทต่อปี มีรายได้จากการขายกล้วยหอมทองเพื่อการส่งออกเฉลี่ย 219,590.45 บาทต่อปี มีรายจ่ายรวมในการทำการเกษตรเฉลี่ย 247,129.21 บาทต่อปี มีรายจ่ายในการผลิตกล้วยกล้วยหอมทองเฉลี่ย 128,561.80 บาทต่อปี มีรายจ่ายในการผลิตกล้วยหอมทองเพื่อการส่งออกเฉลี่ย 192,679.78 บาทต่อปี มีแหล่งเงินทุนจากการใช้เงินทุนตนเองทั้งหมด

2. ความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับกล้วยหอมทอง สมาชิกแปลงใหญ่ส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับกล้วยหอมทองในเรื่อง วัตถุประสงค์รายทางการเกษตร การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว การเก็บรวบรวมและการขนย้ายผลผลิต และสุขภาพและการให้ความรู้แก่ผู้ปฏิบัติ แต่ยังมีความรู้ GAP น้อยกว่าร้อยละ 65 ในเรื่อง แหล่งน้ำ พื้นที่เพาะปลูก และการบันทึกข้อมูล

ตารางที่ 1 ความรู้พื้นฐานของสมาชิกแปลงใหญ่เกี่ยวกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับกล้วยหอมทอง

N = 89 ราย

ประเด็นความรู้	ผู้ตอบได้ถูกต้อง	
	จำนวน(ราย)	ร้อยละ
แหล่งน้ำ		
- ใช้น้ำจากแหล่งใดก็ได้มาใช้ในการปลูกกล้วยหอมทอง	53	59.6
- น้ำที่ไหลผ่านคอกสัตว์นำมาใช้ในการปลูกกล้วยหอมทองได้	27	30.3
- น้ำสำหรับละลายปุ๋ยและวัตถุอันตรายทางการเกษตรต้องไม่ทำให้ประสิทธิภาพของปุ๋ยและวัตถุอันตรายทางการเกษตรลดลง	64	71.9
พื้นที่ปลูก		
- สารเคมีที่ใช้ฉีดพ่นหรือใช้ทางดิน ใช้ในการฆ่าเชื้อในดินได้แต่ต้องจดบันทึก	63	70.8
- ควรมีการเก็บตัวอย่างดินอย่างน้อย 5 ครั้งต่อปี	55	61.8

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14
The 14th STOU National Research Conference

ตารางที่ 1 (ต่อ)

N = 89 ราย

ประเด็นความรู้	ผู้ตอบได้ถูกต้อง	
	จำนวน(ราย)	ร้อยละ
- ควรมีการจัดทำประวัติการใช้ดินย้อนหลังอย่างน้อย 2 ปี	56	62.8
การบันทึกข้อมูล		
- ทบทวนการปฏิบัติงานด้านการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง	73	82.0
- การบันทึกข้อมูลไม่จำเป็นต้องแยกเป็นฤดูกาล	40	44.9
- เก็บรักษาเอกสารบันทึกข้อมูลอย่างน้อย 2 ปี	65	73.0

3. การปฏิบัติเกี่ยวกับการผลิตกล้วยหอมทองคุณภาพเพื่อการส่งออก สมาชิกแปลงใหญ่มีการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีนาน ๆ ครั้ง 4 ประเด็น ได้แก่ (1) การไม่ใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตรมากกว่า 2 ชนิดผสมกัน เว้นแต่จะเป็นคำแนะนำของหน่วยงานราชการ หรือมีข้อมูลทางวิชาการรับรอง (2) การจัดการน้ำเสียที่เกิดขึ้นจากการใช้งาน เช่น น้ำจากห้องสุขา น้ำทิ้งต่าง ๆ เพื่อลดความเสี่ยงที่มีผลต่อสิ่งแวดล้อมของพื้นที่ปลูก (3) การจัดทำประวัติการใช้ที่ดินย้อนหลังอย่างน้อย 2 ปี (4) การเก็บตัวอย่างอย่างน้อย 1 ครั้ง ในระยะเริ่มจัดระบบการผลิตส่งห้องปฏิบัติการของทางราชการหรือห้องปฏิบัติการที่ได้รับรองระบบคุณภาพ

ตารางที่ 2 การปฏิบัติการของสมาชิกแปลงใหญ่เกี่ยวกับการผลิตกล้วยหอมทองคุณภาพเพื่อการส่งออก

N = 89 ราย

ประเด็นการปฏิบัติ	Mean	SD	ความหมาย
- การเก็บตัวอย่างอย่างน้อย 1 ครั้ง ในระยะเริ่มจัดระบบการผลิตส่งห้องปฏิบัติการของทางราชการหรือห้องปฏิบัติการที่ได้รับรองระบบคุณภาพ	0.84	1.10	นาน ๆ ครั้ง
- การจัดการน้ำเสียที่เกิดขึ้นจากการใช้งาน เช่น น้ำจากห้องสุขา น้ำทิ้งต่าง ๆ เพื่อลดความเสี่ยงที่มีผลต่อสิ่งแวดล้อมของพื้นที่ปลูก	1.29	1.28	นาน ๆ ครั้ง
- การจัดทำประวัติการใช้ที่ดินย้อนหลังอย่างน้อย 2 ปี	1.28	1.36	นาน ๆ ครั้ง
- การไม่ใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตรมากกว่า 2 ชนิดผสมกัน เว้นแต่จะเป็นคำแนะนำของหน่วยงานราชการ หรือมีข้อมูลทางวิชาการรับรอง	1.47	1.22	นาน ๆ ครั้ง

4. ปัญหาและความต้องการเกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตกล้วยหอมทองคุณภาพเพื่อการส่งออก

4.1 ปัญหาในกระบวนการผลิตและการตลาดกล้วยหอมทองเพื่อการส่งออก

1) การผลิต สมาชิกแปลงใหญ่มีปัญหา อยู่ในระดับอยู่ในระดับมาก ได้แก่ โรคและแมลงศัตรูทำลาย ทำให้ผลผลิตเกิดความเสียหาย ปัญหาระดับปานกลาง ได้แก่ ไม่มีความรู้ในเรื่องพันธุ์ การปลูก และการจัดการหลังเก็บเกี่ยวกล้วยหอมทอง

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14
The 14th STOU National Research Conference

ไม่มีแหล่งพันธุ์กล้วยหอมทองที่ดี และสภาพภูมิอากาศมีความแปรปรวน ทำให้กล้วยหอมทองไม่สามารถให้ผลผลิตตามที่ต้องการ และปัญหาระดับน้อย ได้แก่ พื้นที่ไม่เหมาะสมในการปลูกกล้วยหอมทอง

2) การเก็บเกี่ยว พบว่า สมาชิกแปลงใหญ่มีปัญหาอยู่ระดับปานกลาง ได้แก่ ค่าใช้จ่ายในการจ้างแรงงานมีราคาสูง ขาดความรู้ในเรื่องการเก็บรักษาสต ชาติภาชนะและวัสดุอุปกรณ์หีบห่อที่มีคุณภาพ ขาดอุปกรณ์อำนวยความสะดวกในการเก็บเกี่ยว และขาดแคลนแรงงานในช่วงที่มีผลผลิตออกมา

3) การตลาด สมาชิกแปลงใหญ่มีปัญหาอยู่ระดับปานกลาง ได้แก่ ระยะเวลาในการขนส่งผลผลิตจากสวนไปยังสถานที่จำหน่าย และขาดการประชาสัมพันธ์ผลผลิตให้เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลาย ปัญหาระดับน้อย ได้แก่ สินค้าล้นตลาด ขาดความรู้เรื่องการเพิ่มช่องทางการจำหน่าย ขาดความรู้เรื่องบรรจุภัณฑ์ที่เหมาะสมกับการขนส่ง

4.2 ความต้องการเกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตกล้วยหอมทองคุณภาพเพื่อการส่งออก

1) การส่งเสริมกระบวนการผลิต สมาชิกแปลงใหญ่มีความต้องการเกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตกล้วยหอมทองคุณภาพเพื่อการส่งออก อยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ โรค แมลงศัตรู การป้องกันกำจัดตามหลักการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยวตามหลักการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี และการดูแลรักษาตามหลักการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

2) วิธีการส่งเสริมการผลิต

- แบบรายบุคคล สมาชิกแปลงใหญ่มีความต้องการเกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตกล้วยหอมทองคุณภาพเพื่อการส่งออก อยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ เจ้าหน้าที่สามารถให้คำปรึกษาได้ เมื่อเกษตรกรเข้าไปพบในที่สำนักงาน และการสนับสนุนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเกษตรกรต้นแบบ (วิทยากรเกษตรกร) กับเกษตรกรทั่วไป และความต้องการระดับมาก ได้แก่ การติดต่อทางโทรศัพท์ระหว่างเจ้าหน้าที่กับเกษตรกรเพื่อให้เกิดความสะดวกแก่เกษตรกร

- แบบกลุ่ม สมาชิกแปลงใหญ่มีความต้องการเกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตกล้วยหอมทองคุณภาพเพื่อการส่งออก อยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ การอบรมการผลิตกล้วยหอมทองตามหลักการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี การจัดทำแปลงสาธิต/แปลงเรียนรู้/เกษตรกรต้นแบบ เรื่องกล้วยหอมทองตามหลักการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี และการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของเกษตรกรผู้ผลิตกล้วยหอมทองตามหลักปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี และความต้องการระดับมาก ได้แก่ การพากลุ่มเกษตรกรไปศึกษาดูงานนอกสถานที่

- แบบมวลชน สมาชิกแปลงใหญ่มีความต้องการเกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตกล้วยหอมทองคุณภาพเพื่อการส่งออก อยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็นพบว่า มีความต้องการระดับมากที่สุด ได้แก่ สื่อมวลชน เช่น วิทยุโทรทัศน์ วิทยุกระจายเสียง อินเทอร์เน็ตและแอปพลิเคชันต่าง ๆ เช่น ไลน์ เฟสบุ๊ก โปรแกรม/แอปพลิเคชันที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรต่าง ๆ สื่อท้องถิ่น เช่น หอกระจายข่าวหมู่บ้าน การจัดนิทรรศการต่าง ๆ และเอกสารคู่มือ/แผ่นพับ/โปสเตอร์

3) การให้บริการและการสนับสนุนปัจจัยการผลิต สมาชิกแปลงใหญ่มีความต้องการเกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตกล้วยหอมทองคุณภาพเพื่อการส่งออก อยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ การให้บริการด้านความรู้ในเรื่องการผลิตและการตลาด เจ้าหน้าที่ควรติดตามให้คำแนะนำอย่างสม่ำเสมอ การให้บริการด้านข้อมูลข่าวสารการผลิตและการตลาด

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14

The 14th STOU National Research Conference

การให้บริการด้านการดำเนินการต่าง ๆ เช่น การขึ้นทะเบียนการเพาะปลูก และการให้คำปรึกษา แนะนำ เป็นพี่เลี้ยงในการรวมกลุ่ม/เครือข่ายการผลิตและการตลาด

สมาชิกแปลงใหญ่มีความต้องการเกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตกล้วยหอมทองคุณภาพเพื่อการส่งออกอยู่ในระดับมากที่สุด ทุกข้อประเด็น ได้แก่ การเข้าถึงแหล่งปัจจัยการผลิตที่ได้คุณภาพและราคาถูก เช่น ปุ๋ย ดิน พันธุ์ดี การเข้าถึงแหล่งตลาดและข้อมูลด้านราคา และการเข้าถึงแหล่งสินเชื่อเพื่อการเกษตรดอกเบี้ยต่ำ

5. แนวทางการผลิตกล้วยหอมทองคุณภาพเพื่อการส่งออกแก่สมาชิกแปลงใหญ่

5.1 การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคของการผลิตกล้วยหอมทอง

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคของการผลิตกล้วยหอมทองของสมาชิกแปลงใหญ่

จุดแข็ง (Strength)	จุดอ่อน (Weakness)
S1 มีองค์ความรู้ด้านการปลูกกล้วยหอมทอง	W1 การเข้าถึงแหล่งเงินทุน
S2 มีแหล่งพันธุ์กล้วยเป็นของตัวเอง/ผลิตตนเอง	W2 ปริมาณการผลิตไม่เพียงพอ
S3 มีแปลงต้นแบบ/แปลงเรียนรู้ประจำศูนย์	W3 แหล่งน้ำไม่เพียงพอ
S4 มีเครือข่ายการผลิตกล้วยในจังหวัด	W4 ขาดแคลนเครื่องจักรกลทางการเกษตร
	W5 ขาดองค์ความรู้เรื่องโรคแมลง
	W6 คุณภาพผลผลิตไม่ตรงตามมาตรฐาน
	W7 ขาดการแปรรูปผลผลิต/สินค้าไม่หลากหลาย
โอกาส (Opportunity)	อุปสรรค (Threat)
O1 มีตลาดรองรับที่แน่นอน	T1 สภาวะโลกร้อน ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ
O2 นโยบายของรัฐและหน่วยงานสนับสนุน	T2 การขนส่งจากแปลงมาซึ่งจุดรวบรวม ไม่สะดวก เนื่องจากถนนขรุขระ
O3 มีสะพานมิตรภาพไทย-ลาว แห่งที่ 5	T3 โรคและแมลงศัตรูพืช อาจส่งผลกระทบต่อผลผลิต
	T4 มีคู่แข่งในการผลิตกล้วยหอมทองจากประเทศอื่น

5.2 การสังเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคเพื่อหาแนวทางการส่งเสริมการผลิตกล้วยหอมทอง

ผลของการวิเคราะห์ได้กลยุทธ์ ดังนี้

5.2.1 กลยุทธ์เชิงรุก (SO strategies) คือ การส่งเสริมสมาชิกแปลงใหญ่ให้มีความชำนาญในการปลูกกล้วยหอมทอง ซึ่งมีตลาดรองรับ สอดคล้องกับนโยบายหรือหน่วยงานที่เข้าไปสนับสนุน

5.2.2 กลยุทธ์เชิงแก้ไข (WO strategies) ได้แก่

- การมีตลาดรองรับที่แน่นอน จำเป็นต้องเพิ่มปริมาณการผลิต เพิ่มความหลากหลายของสินค้า (การแปรรูป) พัฒนาสินค้าให้มีคุณภาพตรงตามมาตรฐาน

- หน่วยงานสนับสนุนด้านองค์ความรู้ (โรคแมลง) มาตรฐานการผลิต คุณภาพสินค้า

5.2.3 กลยุทธ์เชิงป้องกัน (ST strategies) ได้แก่

- การพัฒนาองค์ความรู้ด้านการลดต้นทุนการผลิตและป้องกันโรคแมลง/ดินป่วย

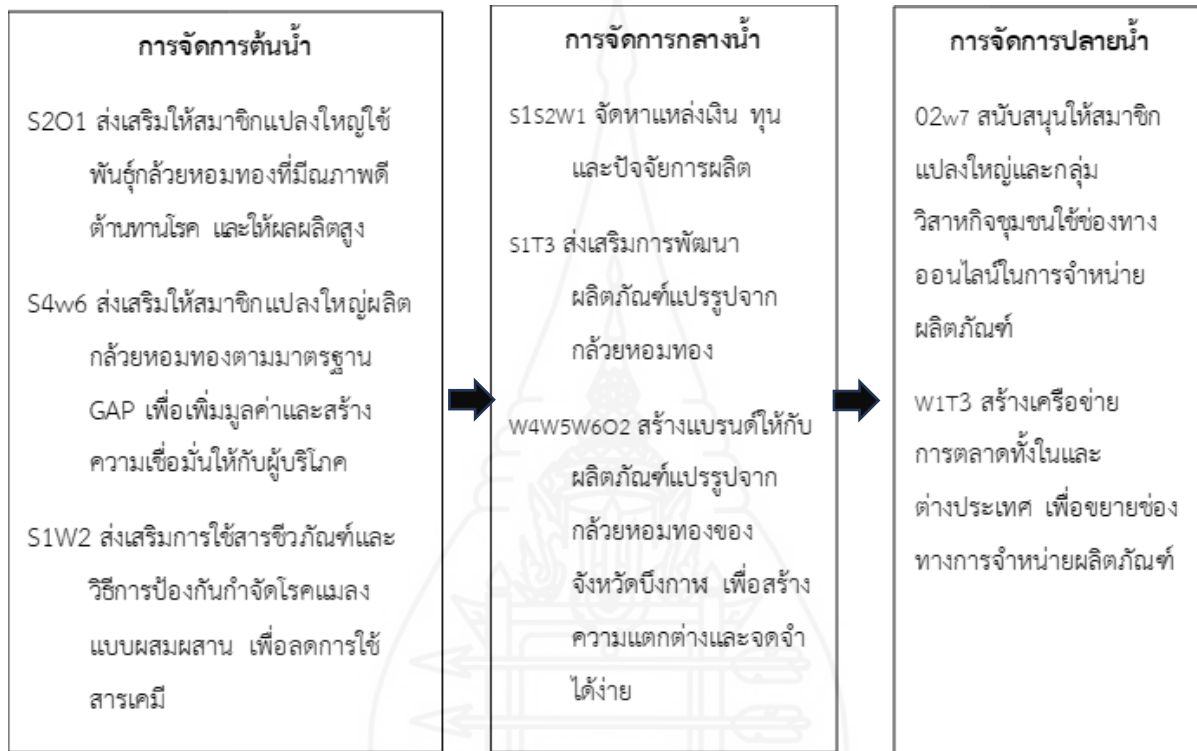
- การปรับปรุงระบบการผลิตให้มีความยืดหยุ่นเพื่อรับมือกับสภาพอากาศที่เปลี่ยนแปลง

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14
The 14th STOU National Research Conference

5.2.4 กลยุทธ์เชิงรับ (WT strategies) คือ การให้องค์ความรู้ผ่านสื่อต่าง ๆ เช่น สื่อออนไลน์, แผ่นพับ, หอกระจายข่าว

5.3 แนวทางการส่งเสริมการผลิตกล้วยหอมทองแก่เกษตรกร

ภาพที่ 2 แนวทางการส่งเสริมการผลิตกล้วยหอมทองแก่สมาชิกแปลงใหญ่

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาเรื่อง การส่งเสริมการผลิตกล้วยหอมทองคุณภาพเพื่อการส่งออกของสมาชิกแปลงใหญ่ในจังหวัดบึงกาฬ มีประเด็นที่น่าสนใจเพื่อนำมาอภิปราย ดังนี้

1. สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สภาพทางสังคม และเศรษฐกิจของเกษตรกร

1.1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สมาชิกแปลงใหญ่ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุระหว่าง 51- 60 ปี มีสถานภาพสมรส มีการศึกษาระดับประถมศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของพวงชมพู ประเสริฐศรี (2564) ผลการวิจัย พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เพศชาย อายุ 51 – 60 ปี มีสถานภาพสมรส จบการศึกษามัธยมศึกษา ป.4, ป. 6 และสอดคล้องกับนิลมนิ ไกรฤทธิ์ (2564) ผลการวิจัย พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุระหว่าง 51 – 60 ปี สถานภาพสมรส การศึกษาระดับประถมศึกษา

1.2 สภาพทางสังคม สมาชิกแปลงใหญ่มีประสบการณ์การปลูกกล้วยหอมทองตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี 1 ปี มีประสบการณ์การปลูกกล้วยหอมทองคุณภาพเพื่อการส่งออก 2 ปี ได้รับการอบรมเกี่ยวกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14

The 14th STOU National Research Conference

(GAP) สำหรับกล้วยหอมทอง ได้รับการอบรมเกี่ยวกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีจากสำนักงานเกษตรจังหวัดและสำนักงานเกษตรอำเภอ เป็นสมาชิกแปลงใหญ่ และได้รับข่าวสารจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร สอดคล้องกับจักรพันธ์ พรหมเกียง (2562) ผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรได้รับการฝึกอบรมการปลูกหอมตามแนวทางการเกษตรที่ดีเหมาะสมในรอบปีที่ผ่านมา ไม่สอดคล้องกับงานวิจัย สุพิชฌาย์ สามบุญเรือง (2565) ผลการวิจัย พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีประสบการณ์ระหว่าง 11 – 20 ปี

1.3 สภาพทางเศรษฐกิจ สมาชิกแปลงใหญ่มีจำนวนแรงงานรวมในการปลูกกล้วยหอมทอง 2 คน จำนวนแรงงานครอบครัว 2 คน ไม่มีแรงงานจ้าง มีประสบการณ์ในการปลุกกล้วยหอมทองเฉลี่ย 2.27 ปี มีขนาดพื้นที่ถือครองทางการเกษตรเฉลี่ย 14.78 ไร่ เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ มีขนาดพื้นที่การปลูกกล้วยหอมทองเฉลี่ย 3.59 ไร่ มีขนาดพื้นที่การปลูกกล้วยหอมทองตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีเฉลี่ย 3.49 ไร่ มีปริมาณผลผลิตกล้วยหอมทองเฉลี่ย 18,456.18 กิโลกรัม มีปริมาณผลผลิตกล้วยหอมทองตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี 18,456.18 กิโลกรัม มีปริมาณผลผลิตกล้วยหอมทองที่มีการขายเพื่อการส่งออกเฉลี่ย 126,919.66 กิโลกรัม รายได้รวมของครัวเรือนเฉลี่ย 415,392.13 บาท มีรายได้รวมนอกภาคการเกษตรเฉลี่ย 56,175.06 บาท มีรายได้รวมจากการทำการเกษตรเฉลี่ย 359,215 บาท มีรายได้จากการขายกล้วยหอมทองเฉลี่ย 326,673.60 บาท มีรายได้จากการขายกล้วยหอมทองเพื่อการส่งออกเฉลี่ย 219,590.45 บาท มีรายจ่ายรวมในการทำการเกษตรเฉลี่ย 247,129.21 บาท มีรายจ่ายในการผลิตกล้วยกล้วยหอมทองเฉลี่ย 128,561.80 บาท มีรายจ่ายในการผลิตกล้วยหอมทองเพื่อการส่งออกเฉลี่ย 192,679.78 บาท มีแหล่งเงินทุนจากการใช้เงินทุนตนเองทั้งหมด สอดคล้องกับการศึกษาของจักรพันธ์ พรหมเกียง (2562) พบว่า จำนวนแรงงานรวม 2 คน จำนวนแรงงานในครัวเรือน ไม่มีการจ้างแรงงาน และสอดคล้องกับการศึกษาของพวงชมพู ประเสริฐศรี (2564) ผลการวิจัย พบว่า ส่วนใหญ่ มีขนาดพื้นที่ปลูกกล้วยหอมทอง 1 – 5 ไร่ มีขนาดพื้นที่ให้ผลผลิตกล้วยหอมทอง 1 – 5 ไร่ พื้นที่ปลูกเป็นของตนเอง มีเอกสารสิทธิ์ ไม่สอดคล้องกับการศึกษาของพวงชมพู ประเสริฐศรี (2564) พบว่า มีรายได้จากการขายกล้วยหอมทอง 10,000 – 50,000 บาท มีรายจ่ายในการผลิตกล้วยหอมทอง น้อยกว่า 10,000 บาท

2. ความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับกล้วยหอมทอง

สมาชิกแปลงใหญ่ตอบถูกต้องในประเด็นเกี่ยวกับการใช้น้ำจากแหล่งใดก็ได้มาใช้ในการปลูกกล้วยหอมทอง การบันทึกข้อมูลไม่จำเป็นต้องแยกเป็นฤดูกาล และที่ไหลผ่านคอขวดนำมาใช้ในการปลูกกล้วยหอมทองได้ มีอัตราความถูกต้องต่ำ ไม่สอดคล้องกับพวงชมพู ประเสริฐศรี ศรี (2564) ผลการวิจัย พบว่า เกษตรกรสามารถตอบคำถามเกี่ยวกับความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการผลิตและการตลาดกล้วยหอมทอง การแก้ไขปัญหาควรเริ่มจากการจัดเพิ่มการอบรมและการให้ความรู้ที่ชัดเจนเกี่ยวกับเกี่ยวกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับกล้วยหอมทอง เกษตรกรมีความรู้พื้นฐานที่ไม่เพียงพอเกี่ยวกับการจัดการน้ำสำหรับการปลูกกล้วยหอมทอง ทำให้ไม่เข้าใจข้อกำหนดในการเลือกแหล่งน้ำที่เหมาะสมและไม่รู้ถึงผลกระทบของการใช้แหล่งน้ำที่ไม่ถูกต้อง รวมถึงข้อมูลที่บันทึกไม่ได้แยกตามฤดูกาลและแหล่งน้ำที่ใช้ ทำให้การตัดสินใจในการจัดการน้ำขาดความแม่นยำ

3. การปฏิบัติเกี่ยวกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับกล้วยหอมทอง

ส่วนใหญ่สามารถตอบคำถามเกี่ยวกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับกล้วยหอมทอง อยู่ในระดับการปฏิบัติทุกครั้ง สอดคล้องกับวสันต์ ธรรมสอน (2563) พบว่า ภาพรวมของเกษตรกร มีระดับการยอมรับการผลิตลำไยตามระบบมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับสุพิชฌาย์ สามบุญเรือง (2565) พบว่า โดยภาพรวมเกษตรกรมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด เกษตรกรได้รับความรู้การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีจากสื่อออนไลน์

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14

The 14th STOU National Research Conference

ทำให้เกษตรกรมีความเข้าใจในการผลิตผักตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี และเห็นประโยชน์ของการผลิตผักตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ซึ่งในปัจจุบันมีการส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตรตาม GAP ในหลายช่องทาง และมีสินค้า GAP ขายอย่างแพร่หลาย แต่ยังมีบางประเด็นที่ยังมีการปฏิบัติกันอยู่บ้าง เพื่อให้เกษตรกรสมาชิกแปลงใหญ่ในจังหวัดบึงกาฬปฏิบัติตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับกล้วยหอมทองเพื่อการส่งออกได้อย่างถูกต้องและสม่ำเสมอ ควรเริ่มจากการจัดทำโครงการฝึกอบรมที่มีความละเอียดและสม่ำเสมอ เน้นการสอนเทคนิคและมาตรฐานการผลิตที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดส่งออก รวมถึงการจัดให้มีการสนับสนุนทางเทคนิคและการตรวจสอบอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกษตรกรได้รับคำแนะนำและการปรับปรุงที่เหมาะสมตามสถานการณ์จริง การสร้างระบบการติดตามและประเมินผลการปฏิบัติอย่างเคร่งครัดจะช่วยให้การปฏิบัติทางการเกษตรเป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด นอกจากนี้ การสนับสนุนจากภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการให้ข้อมูลและทรัพยากรที่จำเป็น จะช่วยให้เกษตรกรสามารถปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นไปตามข้อกำหนดของการส่งออก

4. ปัญหาและความต้องการเกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตกล้วยหอมทองคุณภาพเพื่อการส่งออก

4.1 ปัญหาในกระบวนการผลิตและการตลาดกล้วยหอมทองเพื่อการส่งออก

1) การผลิต สมาชิกแปลงใหญ่มีปัญหาการผลิตในเรื่องโรคและแมลงศัตรูทำลาย ทำให้ผลผลิตเกิดความเสียหาย สอดคล้องกับวินัด อ่วมอยู่ (2556) พบว่า เกษตรกรยังพบปัญหาโรคและแมลงศัตรูกล้วยไข่ ได้แก่ โรคใบไหม้ แมลงที่พบ คือ เพลี้ยแป้ง

2) การเก็บเกี่ยว สมาชิกแปลงใหญ่มีปัญหาในด้าน ค่าใช้จ่ายในการจ้างแรงงานมีราคาสูง ขาดความรู้ในเรื่อง การเก็บรักษาผลสด ขาดภาชนะและวัสดุอุปกรณ์หีบห่อที่มีคุณภาพ ขาดอุปกรณ์อำนวยความสะดวกในการเก็บเกี่ยว และขาดแคลนแรงงานในช่วงที่มีผลผลิตออกมาก ไม่สอดคล้องกับพวงชมพู ประเสริฐศรี ศรี (2564) ผลการวิจัย พบว่า เกษตรกรมีปัญหา รองลงมา คือ ด้านการเก็บเกี่ยวผลผลิตเงินทุนเพื่อการผลิต ด้านการปลูกและการดูแลรักษาสวนกล้วยหอมทอง

3) การตลาด สมาชิกแปลงใหญ่มีปัญหาในด้านระยะเวลาในการขนส่งผลผลิตจากสวนไปยังสถานที่จำหน่าย และขาดการประชาสัมพันธ์ผลผลิตให้เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลาย ไม่สอดคล้องกับสุพิชฌาย์ สามบุญเรือง (2565) ผลการวิจัย พบว่า โดยภาพรวมปัญหาในการส่งเสริมการผลิตผักตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีเกษตรกรอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในรายละเอียดพบว่า เกษตรกรมีปัญหาด้านการตลาดอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ราคาของผลผลิตไม่แน่นอน ช่องทางการตลาดน้อย ขาดเงินทุนหมุนเวียน และไม่มีแหล่งจำหน่าย ตามลำดับ

4.2 ความต้องการเกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตกล้วยหอมทองคุณภาพเพื่อการส่งออก

1) การส่งเสริมกระบวนการผลิต สมาชิกแปลงใหญ่มีความต้องการเกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตกล้วยหอมทองคุณภาพเพื่อการส่งออก มากที่สุด คือ มีปัญหาเรื่องโรค แมลงศัตรู การป้องกันกำจัดตามหลักการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยวตามหลักการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี และการดูแลรักษาตามหลักการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี สอดคล้องกับคณิศร ผลิผล (2564) พบว่า เกษตรกรมีความต้องการส่งเสริมเกี่ยวกับการผลิตกล้วยหอมทองตามหลักการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ได้แก่ การใช้สารชีวภัณฑ์แทนสารเคมี โรคและแมลง

2) วิธีการส่งเสริมการผลิต

(1) รายบุคคล สมาชิกแปลงใหญ่เห็นด้วยกับวิธีการส่งเสริมรายบุคคล คือ เจ้าหน้าที่สามารถให้คำปรึกษาได้ เมื่อเกษตรกรเข้าไปพบในสำนักงาน และการสนับสนุนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเกษตรกรต้นแบบ

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14 The 14th STOU National Research Conference

(วิทยาการเกษตรกร) กับเกษตรทั่วไป สอดคล้องกับอภิสิทธิ์ ทินคำ (2565) พบว่า เกษตรกรเห็นด้วยกับวิธีการส่งเสริมรายบุคคล ได้แก่ การสนับสนุน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเกษตรกรต้นแบบ (วิทยาการเกษตรกร) กับเกษตรกรทั่วไป

(2) แบบกลุ่ม สมาชิกแปลงใหญ่เห็นด้วยกับวิธีการส่งเสริมแบบกลุ่ม ประเด็นในระดับมากที่สุด ได้แก่ การอบรมการผลิตกล้วยหอมทองตามหลักการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี การจัดทำแปลงสาธิต/แปลงเรียนรู้/เกษตรกรต้นแบบ เรื่องกล้วยหอมทองตามหลักการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี และการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของเกษตรกรผู้ผลิตกล้วยหอมทองตามหลักปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี สอดคล้องกับอภิสิทธิ์ ทินคำ (2565) พบว่า เกษตรกรเห็นด้วยกับวิธีการส่งเสริมแบบกลุ่ม ได้แก่ การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของเกษตรกรผู้ผลิตมะขามเทศตามหลักการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี การจัดทำแปลงสาธิต/แปลงเรียนรู้/เกษตรกรต้นแบบ เรื่อง การผลิตมะขามเทศตามหลักการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี และการอบรมการผลิตมะขามเทศตามหลักการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี สะท้อนให้เห็นว่าเกษตรกร มีความประสงค์ในการพัฒนาองค์ความรู้เกี่ยวกับการผลิตกล้วยหอมทอง และต้องการคำปรึกษาจากเจ้าหน้าที่ บุคคลต้นแบบและเกษตรกรด้วยกันเอง เพื่อนำไปประยุกต์ใช้กับสวนของตนเอง เพื่อเพิ่มผลผลิต ลดต้นทุนการผลิตและเพิ่มมูลค่าการผลิต

(3) แบบมวลชน สมาชิกแปลงใหญ่เห็นด้วยกับวิธีการส่งเสริมแบบมวลชน ประเด็นในระดับมากที่สุด ได้แก่ สื่อมวลชน เช่น วิทยุโทรทัศน์ วิทยุกระจายเสียง อินเทอร์เน็ตและแอปพลิเคชันต่าง ๆ เช่น ไลน์ เฟสบุ๊ก โปรแกรม/แอปพลิเคชันที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรต่าง ๆ สื่อท้องถิ่น เช่น หอกระจายข่าวหมู่บ้าน การจัดนิทรรศการต่าง ๆ และเอกสาร คู่มือ/แผ่นพับ/โปสเตอร์ สอดคล้องกับอภิสิทธิ์ ทินคำ (2565) พบว่า ควรมีการให้ความรู้และข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการผลิตมะขามเทศผ่านสื่อมวลชน เช่น วิทยุ โทรทัศน์ วิทยุกระจายเสียง ควรมีการให้ความรู้และข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการผลิตมะขามเทศผ่านสื่อท้องถิ่น เช่น หอกระจายข่าวหมู่บ้าน ควรมีการให้ความรู้และข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการผลิตมะขามเทศผ่านอินเทอร์เน็ตและแอปพลิเคชันต่าง ๆ เช่น ไลน์ เฟสบุ๊ก โปรแกรม/แอปพลิเคชัน ที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรต่าง ๆ ควรมีการให้ความรู้และข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการผลิตมะขามเทศผ่านเอกสาร คู่มือ/แผ่นพับ/โปสเตอร์ และควรมีการให้ความรู้และข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการผลิตมะขามเทศผ่านการจัดนิทรรศการต่าง ๆ

3) การให้บริการและการสนับสนุนปัจจัยการผลิต

(1) การให้บริการเกษตรกร สมาชิกแปลงใหญ่มีความต้องการเกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตกล้วยหอมทองคุณภาพเพื่อการส่งออก เรื่องของการให้บริการด้านความรู้ในเรื่องการผลิตและการตลาด เจ้าหน้าที่ควรติดตามให้คำแนะนำอย่างสม่ำเสมอ การให้บริการด้านข้อมูลข่าวสารการผลิตและการตลาด การให้บริการด้านการดำเนินการต่าง ๆ เช่น การขึ้นทะเบียนการเพาะปลูก และการให้คำปรึกษา แนะนำ เป็นที่เล็งในการรวมกลุ่ม/เครือข่ายการผลิตและการตลาด

(2) การสนับสนุนปัจจัยการผลิต สมาชิกแปลงใหญ่มีความต้องการเกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตกล้วยหอมทองคุณภาพเพื่อการส่งออก ในเรื่องของการเข้าถึงแหล่งปัจจัยการผลิตที่ได้คุณภาพและราคาถูก เช่น ปุ๋ย ดินพันธุ์ดี การเข้าถึงแหล่งตลาดและข้อมูลด้านราคา และการเข้าถึงแหล่งสินเชื่อเพื่อการเกษตรดอกเบี้ยต่ำ ไม่สอดคล้องกับพวงชมพู ประเสริฐศรี (2564) ผลการวิจัย พบว่า เกษตรกรมีความต้องการช่องทางการส่งเสริมการผลิตและการตลาดกล้วยหอมทอง คือ สื่อบุคคล มากที่สุด รองลงมาคือ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ และสื่อสิ่งพิมพ์ด้วยวิธี สาธิต มากที่สุด รองลงมาคือ บรรยาย ฝึกปฏิบัติ และทัศนศึกษา และสอดคล้องกับ

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14 The 14th STOU National Research Conference

สุพิชฌาย์ สามบุญเรือง (2565) ผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรมีความต้องการด้านการส่งเสริมและการสนับสนุน สอดคล้องกับอภิสิทธิ์ ทินคำ (2565) พบว่า การให้บริการและการสนับสนุนปัจจัยการผลิต ได้แก่ เจ้าหน้าที่ติดตามให้คำแนะนำอย่างสม่ำเสมอ การมีความรู้ในเรื่องและการตลาด การให้คำปรึกษา แนะนำ เป็นปัจจัยในการรวมกลุ่ม/เครือข่าย การผลิตและการตลาด การให้ข้อมูลข่าวสารการผลิต และการให้บริการด้านการดำเนินการต่าง ๆ เช่น การขึ้นทะเบียนการเพาะปลูก ส่วนการสนับสนุนปัจจัยการผลิต ได้แก่ การเข้าถึงแหล่งปัจจัยการผลิตที่ได้คุณภาพและราคาถูก เช่น ปุ๋ย ดินพันธุ์ดี การเข้าถึงแหล่งตลาดและข้อมูลด้านราคา การเข้าถึงแหล่งสินเชื่อเพื่อการเกษตรดอกเบี้ย และการรวมกลุ่มเพื่อการผลิต

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยในครั้งนี้ มีข้อเสนอแนะจำนวน 2 ประเด็น ได้แก่ การนำผลการวิจัยไปใช้และข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ข้อเสนอแนะต่อเกษตรกร

- 1) สมาชิกแปลงใหญ่ควรศึกษาข้อมูลจากแหล่งข้อมูลอื่นที่เชื่อถือได้ และใช้สื่อออนไลน์แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน เครือข่าย ได้แก่ Line (ไลน์) Facebook (เฟสบุ๊ก) Youtube (ยูทูบ) และเว็บไซต์ (Website)
- 2) สมาชิกแปลงใหญ่มีการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีเกี่ยวกับการผลิตกล้วยหอมทองคุณภาพเพื่อการส่งออก แต่ยังมีประเด็นที่มีการปฏิบัติที่น้อย จึงควรมีการส่งเสริมและสนับสนุน การจัดอบรม หรือเชิญเกษตรกรผู้ประสบความสำเร็จมาร่วมถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ในการปลูกกล้วยหอมทองตามระบบมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ซึ่งจะช่วยให้เกษตรกรสามารถผลิตกล้วยหอมทองที่มีคุณภาพ สอดคล้องกับมาตรฐานการส่งออก เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันในตลาด และเพิ่มโอกาสในการสร้างรายได้ที่มั่นคง

1.2 ข้อเสนอแนะต่อเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรควรเข้าไปห้องความรู้และแนวทางการปฏิบัติที่ถูกต้องกับเกษตรกรที่มีปัญหาในกระบวนการผลิตและการตลาดกล้วยหอมทองเพื่อการส่งออก ถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยีให้แก่เกษตรกรในประเด็นการส่งเสริมการผลิต วิธีการส่งเสริมการผลิต การให้บริการและสนับสนุนปัจจัยการผลิต โดยอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และเกษตรกร เพื่อให้เกษตรกรสามารถผลิตกล้วยหอมทองที่มีคุณภาพและสามารถแข่งขันในตลาดโลกได้

1.3 ข้อเสนอแนะต่อนโยบาย เพื่อเป็นการสืบสานต่อยอดการทำการเกษตรไม่ให้สูญหาย ควรกำหนดนโยบายให้มีการส่งเสริมสนับสนุนให้เยาวชนรุ่นใหม่หันมาสนใจการทำการเกษตรมากขึ้น โดยหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องควรเข้ามา มีบทบาทในการส่งเสริมและสนับสนุนในกระบวนการผลิตและการตลาดกล้วยหอมทองเพื่อการส่งออก

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรทำวิจัยในด้านต่าง ๆ เพิ่มเติมเพื่อให้ครอบคลุม สามารถนำไปแก้ไขปัญหาและพัฒนากลุ่มต่อไปได้

2.1 ควรศึกษาเปรียบเทียบต้นทุนการผลิตและผลตอบแทนของเกษตรกรที่ปลูกกล้วยหอมทองตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี เพื่อนำข้อมูลสนับสนุนความต้องการให้กับเกษตรกร

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14
The 14th STOU National Research Conference

2.2 ควรศึกษาแนวทางการเพิ่มพื้นที่การผลิตกล้วยหอมทอง ตามความต้องการของตลาดทั้งในและนอกประเทศ เพื่อเพิ่มรายได้ให้กับเกษตรกรในพื้นที่ และการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาใช้ในการผลิตกล้วยหอมทองเพื่อลดต้นทุน

2.3 ควรศึกษาปัจจัยที่ผลต่อการผลิตและการตลาดกล้วยหอมทองเพื่อการส่งออกของเกษตรกรในจังหวัดบึงกาฬ

2.4 ควรศึกษาการส่งเสริมการนำวัสดุเหลือใช้จากการผลิตกล้วยหอมทองเพิ่มมูลค่า เพิ่มรายได้ ตามการปฏิบัติการทางการเกษตรที่ดีสำหรับการผลิตกล้วยหอมทอง

เอกสารอ้างอิง

- กรมวิชาการเกษตร. (2565). การปลูกกล้วยหอมทองและศักยภาพในการส่งออก. กรุงเทพฯ: กรมวิชาการเกษตร.
- คณิศร ผลิผล. (2564) การผลิตกล้วยหอมทองเพื่อให้ได้มาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในอำเภอหนองเสือ จังหวัดปทุมธานี. (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- จักรพันธ์ พรหมเกีย. (2562). ความรู้และการปฏิบัติตามแนวเกษตรที่ดีที่เหมาะสมของเกษตรกรผู้ปลูกหม่อน อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดน่าน. (วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต).มหาวิทยาลัยแม่โจ้, เชียงใหม่.
- วสันต์ ธรรมสอน (2563). การยอมรับการผลิตลำไยมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในอำเภอยางชุมน้อย จังหวัดสุรินทร์. (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- นิลมนี โกวฤทธิ์. (2564) การจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมการผลิตกล้วยไข่คุณภาพของเกษตรกรในอำเภอมะนัง จังหวัดกำแพงเพชร. (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- พวงชมพู ประเสริฐศรี. (2564). การส่งเสริมการผลิตและการตลาดกล้วยหอมทองเพื่อการส่งออกของเกษตรกรในอำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี. (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- วินิต อ่วมอยู่. (2556) การผลิตและการตลาดกล้วยไข่ของเกษตรกรในจังหวัดกำแพงเพชร. (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์).มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- สำนักงานเกษตรจังหวัดบึงกาฬ. (2566). ข้อมูลการเกษตรจังหวัดบึงกาฬ ปี พ.ศ. 2566. บึงกาฬ: สำนักงานเกษตรจังหวัดบึงกาฬ.
- สุพิชฌาย์ สามบุญเรือง. (2565). การส่งเสริมการผลิตผักตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรตำบลบางหลวง อำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี. (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- อภิสิทธิ์ ทินคำ (2565). การผลิตมะขามเทศของเกษตรกรตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในอำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา. (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี